

ISSN 2617-9660

[https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-2\(8\)](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-2(8))

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР СУДОВОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ

ЕКСПЕРТ: ПАРАДИГМИ ЮРИДИЧНИХ НАУК І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

**EXPERT: PARADIGM OF LAW AND PUBLIC
ADMINISTRATION**

№ 2 (8) – квітень 2020

Електронне наукове видання
підготовлене у науковому партнерстві
із Всеукраїнською Асамблеєю
докторів наук з державного управління

Київ
Видавництво Ліра-К
2020

Редакція

Головний редактор
Романенко Євген Олександрович,
доктор наук з державного управління, професор,
проректор Міжрегіональної Академії управління
персоналом, Президент Асамблеї докторів наук
з державного управління України, Академік
Міжнародної Кадрової Академії, Академії наук
вищої школи та Української Технологічної
Академії, Почесний доктор Національного інсти-
туту економічних досліджень Грузії,
Заслужений юрист України. Заступники головного
редактора:

Федоренко Владислав Леонідович,
доктор юридичних наук, професор,
DrHb-доктор хабілітований наук правничих,
заслужений юрист України

Кислий Анатолій Михайлович,
доктор юридичних наук, професор

Жукова Ірина Віталіївна,
кандидат наук з державного управління,
доцент

Видається з листопада 2018 року
Періодичність: 6 разів на рік + спецвипуск
Друкується за рішенням Вченої ради
Науково-дослідного центру судової експертизи
з питань інтелектуальної власності
Міністерства юстиції України
(Протокол№ 20 от 08.04.2020)

Згідно Наказу Міністерства освіти і науки
України від 28.12.2019 № 1643 (Додаток 4)
журналу присвоєно категорію "Б"
в галузях юридичних наук та державного
управління

Видання включено до Google Scholar, а, також,
до міжнародних наукометричних баз: Turkish
Education Index (Турція), Polish Scholarly
Bibliography (Польща), Eurasian Scientific Journal
Index, ResearchBib.

Відповідальність за зміст, достовірність фактів,
цитат, цифр несуть автори матеріалів. Редакція
залишає за собою право на незначне редагування
і скорочення (зі збереженням авторського
стилю та головних висновків). Редакція не
завжди поділяє думки авторів та не несе
відповідальність за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук – тільки з дозволу редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Фрометівська, 2,
м. Київ, 03039 E-mail: irina_pravo@ukr.net
<http://maup.com.ua/ua/ekspert.html>

Адреса видавництва:
«Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел./факс (044) 247-93-37; 228-81-12
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net

Editorial

Editorial in Chief
Romanenko Yevgen Oleksandrovych,
Doctor of Science in Public Administration,
Professor, Vice-Rector of the Interregional
Academy of Personnel Management, President
of the Assembly of Doctors of Science in Public
Administration of Ukraine, Academician of
International Personnel Academy, Academy of
Higher Schools and Ukrainian Technological
Academy, Honorary Doctor of Economics and
National Studies of Ukraine
Honored Lawyer of Ukraine Deputy Editors:
Fedorenko Vladislav Leonidovich,
Doctor of Law, Professor, DrHb-Doctor Habilitated
Law Sciences, Honored Lawyer
of Ukraine
Kisliy Anatoliy Mikhailovich,
Doctor of Law, Professor
Iryna Vitaliivna Zhukova,
Candidate of Sciences in Public Administration,
Associate Professor

Published from november 2018
Pereodisity: 6 times on a year + one
Published according to the decision
of the Academic Council of the Research Center
for Forensic Examination on Intellectual
Property of the Ministry of Justice of Ukraine
(Protocol No 20 from 08.04.2020)

According to the Order of the Ministry of
Education and Science of Ukraine dated December
28, 2019 № 1643 (Annex 4), to the magazine was
assigned category "B" in the fields of legal sciences
and public administration.

The publication is included in Google Scholar,
as well as in international scientific databases:
Turkish Education Index (Turkey), Polish Scholarly
Bibliography (Poland), Eurasian Scientific Journal
Index, ResearchBib.

The authors are responsible for the content,
accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors
reserves the right for a little change and reduction
(with preservation of the author's style and main
conclusions). Editors can not share the world views
of the authors and are not responsible
for the information provided. Materials filed
in the author's edition.
Reprinting – with the editorial's permission strictly.

Address of the editorial board: street Frometov-
skaya, 2, Kiev, 03039 mail: irina_pravo@ukr.net
<http://maup.com.ua/ua/ekspert.html>

Addres of the editorial:
«Publishing Lira-K»
Certificate number 3981, series DK.
03142, Kyiv, street. V. Stusa, 22/1
tel / fax (044) 247-93-37; 228-81-12
Website: lira-k.com.ua, editorial: zv_lira@ukr.net

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : електронне
наукове видання : збірник. – 2020. – № 2 (8) – квітень. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. –
261 с.

ЗМІСТ

Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності

**Федоренко Владислав Леонідович,
Коваленко Валентин Васильович**
Судова експертиза об'єктів права інтелектуальної власності як важлива функція Української держави: генезис і перспективи розвитку..... 11

Томачинський Сергій Миколайович
Міжнародний текстовий хімічний ідентифікатор InChi як перспективний інструмент судової експертизи в галузі інтелектуальної власності 29

Питання публічного права

**Романенко Євген Олександрович,
Мартишин Денис Сергійович**
Новий закон у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом починає діяти..... 37

Веселов Микола Юрійович
Адміністративно-правові засади функціонування системи суб'єктів ювенальної юстиції у сфері забезпечення прав дітей..... 47

**Денисенко Анатолій
Володимирович**
Моделі функціонування інституту корпоративних договорів: зарубіжний досвід..... 58

Козаченко Олександр Іванович
Визначення дефініцій «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій теорії та практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності 66

Лахижа Микола Іванович
Безоплатна правова допомога в Україні: аналіз джерел та літератури..... 77

Приходько Андрій Анатолійович
Нормативна база адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції 86

Питання приватного права

Дзюбенко Олена Леонідівна
Сторони договору про сурогатне материнство 94

Державотворення і правотворення

Веселова Лілія Юріївна
Термінологічний консенсус у формуванні адміністративно-правової парадигми кібернетичної безпеки..... 106

Палюх Андрій Ярославович
Фізкультурно-спортивні відносини та проблеми їх міжгалузевого правового регулювання в Україні 115

Сорока Лариса Володимирівна
Стійкий розвиток космічної діяльності як основа економічного розвитку країни..... 130

Козаченко Олександр Іванович,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри управління правоохоронної та антикорупційної діяльності, Інституту права ім. князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Київ, вул. Фрометівська 2, тел.: 0662731076, email: Kozachenko.ai@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1449-3670>.

ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЙ «КОНФІДЕНЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО» ТА «НЕГЛАСНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО» ЯК КАТЕГОРІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Сьогодні у законодавстві, підзаконних нормативно-правових актах, наукових джерелах та навчальній літературі спостерігається хаотичність у вживанні та тлумаченні термінів пов'язаних з конфіденційним (негласним) співробітництвом, що справляє негативний вплив на правоохоронну практику. Уніфікація термінології вимагає відповідного обґрунтування, що і зумовлює необхідність даного дослідження.

Мета статті – визначити співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій теорії та практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності.

Основними теоретичними результатами дослідження є чітке визначення взаємозв'язку та відмежування понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво». Основними практичними результатами дослідження є надання рекомендацій щодо вживання цих термінів у правотворчій діяльності.

За результатами дослідження зроблено наступні висновки.

У теорії та практиці кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності для означення таємного використання послуг осіб, які погоджуються на засадах конспірації здобувати та надавати оперативним підрозділам необхідну інформацію, негласно створювати умови потрібні для проведення певних дій, заходів, операцій, брати у них безпосередню участь тощо варто послуговуватися терміном негласне співробітництво.

Під негласним співробітництвом пропонуємо розуміти таємну взаємодію між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів (оперативними працівниками, слідчими органів досудового розслідування, детективами НАБ України) та особами, залученими до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності й кримінального провадження. Зазначена взаємодія здійснюється на засадах конспірації: утаємничується не лише її зміст, а й сам факт.

Вживання терміну «конфіденційне співробітництво» допустимо в іншому значенні: взаємодія між уповноваженими законом посадовими особами правоохорон-

них органів та особами, залученими до виконання завдань правоохоронної діяльності, що здійснюється відкрито але з втаємниченням змісту інформаційного обміну.

Ключові слова: негласне співробітництво, конфіденційне співробітництво, кримінальне провадження, досудове розслідування, оперативно-розшукова діяльність.

Kozachenko Oleksandr Ivanovich,

Candidate of Law, Senior Researcher, Professor, Department of Law Enforcement and Anticorruption, Institute of Law of Prince Vladimir of the Great Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, str. Frometovskaya 2, tel.: 0662731076, email: Kozachenko.ai@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1449-3670>.

DEFINITION OF THE DEFINITIONS OF «CONFIDENTIAL COOPERATION» AND «MISCELLANEOUS COOPERATION» AS A CATEGORY OF THE THEORY AND PRACTICE OF CRIMINAL PROCESSION AND OPERATION PROCESS

Abstract. Today, legislation, by-laws, scientific sources, and educational literature show chaos in the use and interpretation of terms related to confidential (unspoken) cooperation, which have a negative impact on law enforcement. The unification of terminology requires appropriate justification, which necessitates this research.

The purpose of the article is to determine the relation between the terms «confidential cooperation» and «unspoken cooperation» as categories of theory and practice of criminal process and operational search activities.

The main theoretical findings of the study are a clear definition of the relationship and the distinction between «confidential cooperation» and «unspoken cooperation». The main practical results of the study are to provide guidance on the use of these terms in law-making activities.

The study concludes the following conclusions. In the theory and practice of criminal process and search operations to determine the secret use of the services of persons who agree on the basis of a conspiracy to obtain and provide the operational units with the necessary information, indirectly create the conditions necessary for the conduct of certain actions, activities, operations, participate in them, etc. it is worth using the term unofficial cooperation.

Under silent cooperation, we suggest to understand the secret interaction between law enforcement officials (operatives, investigators, pre-trial investigators, NAB detectives) and persons involved in the execution of investigative and search activities. This interaction is carried out on a conspiracy basis: not only its content but also the fact itself is hidden.

The use of the term «confidential cooperation» is permissible in another sense: interaction between law enforcement officials and persons involved in law enforcement activities, which is carried out openly but with the content of information exchange.

Keywords: unspoken cooperation, confidential cooperation, criminal proceedings, pre-trial investigation, search and operative activity.

Постановка проблеми. З давніх часів правоохоронні, розвідувальні та контррозвідувальні органи усіх держав світу таємно використовували послуги осіб, які погоджувались на засадах конспірації здобувати та надавати їм необхідну інформацію, негласно створювати умови потрібні для проведення певних дій, заходів, операцій тощо. Незважаючи на стрімкий розвиток науки і техніки, значні досягнення в галузі інформаційних технологій, інтенсивну інформатизацію суспільства даний вид діяльності залишається основним засобом попередження та виявлення злочинів, а у багатьох випадках і їх розслідування. У різних країнах для його означення використовують відмінні назви. І навіть вітчизняні науковці та практики послуговуються різними термінами при окресленні саме цього виду діяльності: конфіденційне співробітництво, негласне співробітництво, конфіденційне (негласне) співробітництво, ; оперативна робота .робота з негласними працівниками тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питанням співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій теорії та практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності займалися такі науковці як: Бараненко Б. І. [1], Біцай А. В. [7], Северин К. М. [6], Сергеева Д. Б. [2], Князев С. М. [9], Чернадчук О.В. [8].

Мета даної статті – визначити співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій теорії та практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності.

Для досягнення цієї мети першочергово звернемося до норм законів та підзаконних нормативно-правових актів, оскільки саме вони формують правові реалії, саме на них спираються працівники правоохоронних органів у своїй роботі.

Виклад основного матеріалу. Розробники відомчих наказів та інструкцій неодноразово робили спроби впорядкувати вживання зазначених термінів, визначити їх співвідношення та сформулювати дефініції. Але у кожному з відомств це робилося на власний розсуд і, як правило, без наукового обґрунтування. Як наслідок – суттєві розбіжності у їх розумінні, суперечливість та неоднозначність норм правових актів. Вітчизняна наука також досі не виробила однозначних підходів до розуміння змісту відповідних понять.

Отже доцільно було б визначити зміст відповідних понять та сформувати юридичну концепцію розуміння сутності використання державними органами послуг осіб, які погодились на засадах конспірації надавати цим органам необхідну допомогу.

Досліджуваний сегмент цієї роботи сьогодні ґрунтується на правах, що надає оперативним підрозділам ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»: мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників (п. 13 ч. 1); використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями статті 275 Кримінального процесуального кодексу України (п. 14 ч. 1); отримувати від юридичних чи фізичних осіб безкоштовно або за винагороду інформацію про злочини, що готуються або вчине-

ні, та про загрозу безпеці суспільства і держави (п. 15 ч. 1).

Крім того, ст. 11 зазначеного закону («Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності») передбачає, що органи державної влади, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності зобов'язані сприяти оперативним підрозділам у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності.

За бажанням осіб їх співробітництво з оперативним підрозділом може бути оформлено письмовою угодою з гарантуванням конфіденційності співробітництва. Угоду про сприяння оперативним підрозділам в оперативно-розшуковій діяльності може бути укладено з дієздатною особою. Порядок укладання угоди визначається Кабінетом Міністрів України.

Отже законодавець, розкриваючи зміст досліджуваної діяльності, послуговується двома основними термінами: «конфіденційне співробітництво» та «сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності». Їх визначень він не подає. При цьому, відсилання до норм КПК України, щодо права використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями статті 275 цього кодексу створює ілюзію того, що саме дана норма має містити визначення та розкривати зміст конфіденційного співробітництва. Але законодавець лише зазначає там, що під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій

у випадках, передбачених цим Кодексом [1-10].

Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності за своїм змістом є ширшим ніж конфіденційне співробітництво. Це, в числі іншого, впливає як з аналізу законодавчих норм. Зокрема аналіз ч. 1 та 2 ст. 11 Закону України свідчить, що суб'єктами сприяння ОРД можуть бути органи державної влади, підприємства, установи, організації (це їх обов'язок) та окремі особи (це їх право). Але у якості суб'єктів конфіденційного співробітництва з оперативними підрозділами у цій статті згадано лише осіб.

Крім того, сприяти здійсненню оперативно-розшукової діяльності можливо і не на конфіденційній основі, цілком відкрито та публічно. Так, засоби масової інформації постійно сприяють здійсненню ОРД, розповсюджуючи інформацію необхідну для встановлення місця знаходження осіб оголошених у розшук, запобіганню вчинення злочинів тощо. Підприємства, установи та організації сприяють оперативним підрозділам, виділяючи спеціалістів, які можуть надати фаховий висновок у окремих сферах людської діяльності та забезпечують їх необхідними засобами. Окремі громадяни в межах сприяння оперативно-розшуковій діяльності можуть надавати оперативним підрозділам власні житлові та господарські приміщення, транспортні та інші технічні засоби тощо.

При цьому, співробітництво осіб з оперативним підрозділом вважають однією із складових частин (форм) сприяння оперативно-розшуковій діяльності. Таку думку, здебільшого, під-

тримують і опитані нами працівники оперативних підрозділів (93,5 %).

У вітчизняній науковій та навчальній літературі таке співробітництво (особи та оперативного працівника) розглядається винятково як негласне (конфіденційне). Можливість гласного (відкритого) співробітництва осіб з оперативними підрозділами не досліджується. У підзаконних нормативно-правових актах про таке співробітництво не йдеться.

Це є цілком логічним. Адже аналіз змісту зазначених нормативно-правових актів та практики їх застосування свідчить, що у разі розголошення (викриття) даних про факт співробітництва конкретної особи з оперативним підрозділом виконання нею завдань ОРД втрачає ефективність, а здебільшого і сенс (рівень підтримки даного твердження оперативними працівниками складає 97,2 %). При цьому зазначена особа наражається на суттєву небезпеку (81,6 %). Адже виникає реальна загроза її життю, здоров'ю та майну з боку осіб щодо злочинної діяльності яких вона надавала інформацію правоохоронним органам.

Саме тому співробітництво осіб з оперативними підрозділами здійснюється на засадах конспірації. Це передбачено нормативно-правовими актами усіх відомств оперативні підрозділи яких уповноважені на здійснення ОРД. При цьому, передбачаються не лише заходи з обмеження доступу до інформації про факт і зміст співробітництва (формальне засекречування інформації, фізичне обмеження доступу до неї, встановлення відповідальності за її розголошення), а й заходи дезінформації. До останніх, серед іншого, належать: розробка

легенд, використання засобів маскування, документів оперативного прикриття, несправжніх імітаційних засобів, легендованої рольової поведінки.

Саме це зумовлює те, що для позначення співробітництва осіб з оперативним підрозділом використовуються прикметники «негласне», «конфіденційне». При цьому, законодавець у КПК України віддає перевагу терміну «конфіденційне співробітництво». Законодавця наслідують й розробники відомчих нормативно-правових актів, вживаючи його у текстах цих документів. Але поруч з цим, за усталеною традицією, у вони послуговуються і термінами «негласне співробітництво», «негласний співробітник» тощо.

Ми вважаємо використання терміну «негласне» більш коректним для означення співробітництва осіб з оперативними підрозділами ніж прикметника «конфіденційне». Незважаючи на достатньо близькі семантичні значення цих слів (конфіденційне – яке не підлягає розголосі; довірче, таємне; негласне – невідоме для інших; приховане, таємне) вони не є синонімічною парою.

Аналіз використання цих слів у різних сферах суспільного життя вказує на те, що конфіденційність соціальної взаємодії різних суб'єктів не передбачає збереження у таємниці її факту (але передбачає взаємну довіру цих суб'єктів та втаємничення змісту інформації, якою вони обмінюються). Натомість негласність передбачає приховування самого факту соціальної взаємодії, а відповідно і його змісту.

Так, соціальна взаємодія банкіра та клієнта, лікаря та пацієнта, адво-

ката та підозрюваного (обвинуваченого) здійснюється конфіденційно. Водночас вона є відкритою, гласною: пацієнт офіційно записується на прийом, лікар оформлює медичну документацію; працівник банку та клієнт у приміщенні банку укладають договір, проводять банківські операції; адвокат відкрито послугується наданими йому правами щодо захисту підозрюваного (обвинуваченого). У таких формах соціальної взаємодії немає місця негласності. Адже сам конкретний факт такої взаємодії ніхто не приховує. Про це свідчить і аналіз змісту наукових досліджень з питань конфіденційності в питаннях суспільних відносин у сферах: релігійної діяльності[5]; надання медичних послуг [6].; роботи банків з клієнтами[7]; журналістики [6], господарювання] [3]. ; адвокатської діяльності [3]. та ін. Щодо адвокатської діяльності, то принцип її конфіденційності закріплено на законодавчому рівні – у ч. 1 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Негласне співробітництво особи з оперативним працівником також передбачає втаємничення змісту інформації, якою обмінюються сторони. Проте одночасно вона передбачає і приховування самого факту соціальної взаємодії (із застосуванням забезпечення засобів конспірації). При цьому, без конфіденційності інформаційного обміну не може бути і негласності. Отже конфіденційність є необхідною умовою негласного співробітництва, а негласність не є умовою співробітництва конфіденційного. Тому конфіденційне співробітництво з особами, теоретично, може здійснюватися будь-якими посадови-

ми особами правоохоронних та інших державних органів без застосування засобів конспірації (та без спеціальної юридичної регламентації). Суб'єктами організації негласного співробітництва можуть виступати лише визначені КПК України та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» державні органи та їх підрозділи, які мають сили, засоби та законні підстави для забезпечення конспірації такого співробітництва.

Слід зауважити, що у нормативно-правових актах України конфіденційність, здебільшого, розглядають не як властивість певної діяльності (дій, роботи, взаємодії, заходів тощо), а як властивість інформації.

Так, частина 2 ст. 32 Конституції України передбачає, що не допускається збирання, зберігання, використання та поширення **конфіденційної інформації** про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Стаття 862 Цивільного кодексу України має назву «**Конфіденційність одержаної сторонами інформації**», а ст. 895 – «**Конфіденційність відомостей про договір**». Частина 1 ст. 162 Господарського кодексу України передбачає, що суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної **інформації**, має право на захист від незаконного використання цієї **інформації** третіми особами, за умов, що ця **інформація** має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформа-

ції вживає належних заходів до охорони її **конфіденційності**.

Пунктом 17.1.9. ст. 17 Податкового кодексу України встановлено, що платник податків має право на нерозголошення контролюючим органом (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди та відомостей, що становлять **конфіденційну інформацію**, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов'язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами.

Статтею 182 Кримінального кодексу України встановлюється відповідальність за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення **конфіденційної інформації** про особу або незаконну зміну такої інформації.

У ч. 2 ст. 21 Закону України «Про інформацію» подається визначення **конфіденційної інформації** (інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. **Конфіденційна інформація** може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом).

Частина 2 ст. 5 Закону України «Про захист персональних даних» передбачає, що персональні дані можуть бути віднесені до **конфіденційної інформації** про особу законом або відповідною особою. Не є **конфіденційною інформацією** персональні дані, що стосуються здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням

функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень. Аналогічний підхід спостерігається і у наукових дослідженнях.

Водночас прикметник негласний (негласне, негласна), здебільшого, використовується не для позначення властивості інформації, а для характеристики певної діяльності або її елементів. Так, глава 21 КПК України має назву «**Негласні** слідчі (розшукові) дії». Лише в межах цієї глави зазначене словосполучення вжито понад 100 разів.

Стаття 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначає таку діяльність як систему гласних і **негласних** пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних **заходів**, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. У п.7 ч. 2 ст.8 цього закону передбачено право оперативних підрозділів **негласно виявляти** та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину.

У ст. 4 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» передбачено принцип «поєднання гласних та **негласних форм і методів діяльності**». Частина 2 ст. 7 зазначеного закону передбачає право, підрозділів та співробітників Служби безпеки України **виявляти, фіксувати і документувати** гласно і **негласно** розвідувальні, терористичні та інші посягання на державну безпеку України. Частиною 3 ст. 8 цього ж закону передбачено, що контррозвідувальна **діяльність** здійснюється гласно і **негласно**.

Прикметник негласний (негласна, негласне) для означення певних дій,

заходів активно застосовують і науковці. [8].

Отже сьогодні склалася стійка тенденція у правотворенні та наукових дослідженнях використовувати прикметник конфіденційний (конфіденційна, конфіденційне) для позначення властивості інформації, а прикметник негласний (негласне, негласна) для характеристики певної діяльності або її елементів.

Винятки коли б прикметник негласний (негласне, негласна) застосовувався для того аби передати властивість інформації (як приклад, негласні відомості, негласні дані, негласна інформація) у вітчизняному законодавстві відсутні. Немає їх і у досліджених нами підзаконних нормативно-правових актах. Проте мають випадки застосування законодавцем прикметника конфіденційний (конфіденційна, конфіденційне) для означення певних дій. Усі вони пов'язані із прийняттям КПК України 2012 року. Саме там (у ст. 275) було вжито термін конфіденційне співробітництво, який пізніше було імплементовано і до деяких інших законів, а також широкого кола відомчих нормативно-правових актів[1].

Цілком можливо, що законодавець запровадив дану конструкцію правової норми (з використанням прикметника конфіденційно), тому, що вона є складовою інституту негласних слідчих (розшукових) дій. З цих позицій, усі ці дії, методи та засоби використовували для їх проведення є негласними. Так, візуальне спостереження, обстеження публічно не доступних місць, житла чи іншого володіння особи, контроль за вчиненням та інші процесуальні дії передбачені главою 21 КПК України проводяться негласно,

але у тексті відповідних норм цього не зазначено. Такий підхід ми вважаємо непродуктивним, оскільки безпосередній зміст кожної процесуальної дії має чітко урегулюватися конкретною нормою, а не назвою розділу чи глави закону.

Для того аби сформулювати чітке поняття та розкрити зміст негласного співробітництва потрібно визначити його належність до певної наукової категорії.

У теорії оперативно-розшукової діяльності усталеними є погляди, які ґрунтуються на розумінні негласного співробітництва як відносин між оперативними підрозділами та особами, що залучені до виконання завдань ОРД. Водночас тлумачення іменника «співробітництво» дає підстави визначати його як спільну діяльність певних суб'єктів. Якщо така діяльність є погодженою (організованою), її слід розглядати як взаємодію. У теорії права формою соціальної взаємодії вважають правові відносини. Тому змістом негласного співробітництва є спільна організована діяльність (взаємодія), а правові відносини – його формою.

Розгляд негласного співробітництва як певного виду діяльності потребує розуміння її змісту, зокрема, як складової інших видів діяльності – ОРД та Кримінального процесу.

Фундаментальні засади розуміння змісту ОРД та кримінального процесу на ґрунті глибокого наукового аналізу праць попередників сформував М. А. Погорецький. Вчений слушно виокремлює такі внутрішні структурні елементи змісту ОРД і кримінального процесу, як: мета, завдання, дії та суб'єкти, що утворюють їх як цілісні

діяльні системи, а також зовнішні їх елементи, якими є стадії, етапи, організаційно-правові форми. З цим підходом ми повністю погоджуємося і вважаємо, що саме з таких позицій потрібно досліджувати сутність як оперативно-розшукової діяльності та кримінального процесу загалом, так і окремих їх складових, зокрема, негласного співробітництва.[10].

При цьому мета негласного співробітництва співпадає з метою ОРД та кримінального процесу. Завдання негласного співробітництва відповідають окремій складовій завдань ОРД та кримінального процесу, що виконуються за допомогою конкретних специфічних дій, передбачених, здебільшого, відомчими нормативно-правовими актами.

Щодо суб'єктів негласного співробітництва то вони розмежовуються на дві сторони. З одного боку – це визначені законом посадові особи уповноважені організовувати та використовувати негласне співробітництво. З іншого – особи які залучені ними до такого співробітництва. Аналіз норм Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» свідчить, що до перших належать працівники усіх підрозділів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності згідно ст. 5 цього закону. Аналіз п. 17 ч. 1 ст. 3; ч. 1 ст. 38; та ч. 1 ст. 275 КПК України дозволяє віднести до першої сторони негласного співробітництва також: а) слідчих органів досудового розслідування (органів Національної поліції; органів безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів державного бюро розслідувань; органів Державної кримінально- вико-

навчої служби України); б) детективів підрозділу детективів, та детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

Висновки. У теорії та практиці кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності для означення таємного використання послуг осіб, які погоджуються на засадах конспірації здобувати та надавати оперативним підрозділам необхідну інформацію, негласно створювати умови потрібні для проведення певних дій, заходів, операцій, брати у них безпосередню участь тощо варто послуговуватися терміном «негласне співробітництво».

Під негласним співробітництвом пропонуємо розуміти таємну взаємодію між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів (оперативними працівниками, слідчими органів досудового розслідування, детективами НАБ України) та особами, залученими до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності й кримінального провадження. Зазначена взаємодія здійснюється на засадах конспірації: утаємничується не лише її зміст, а й сам факт.

Вживання терміну «конфіденційне співробітництво» допустимо в іншому значенні: взаємодія між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів та особами, залученими до виконання завдань правоохоронної діяльності, що здійснюється з втаємниченням змісту інформаційного обміну, але не передбачає обов'язкового втаємничення самого факту такої взаємодії.

Конфіденційність є необхідною умовою негласного співробітництва,

а негласність не є умовою співробітництва конфіденційного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-1>
2. Негласні слідчі розшукові дії та особливості їх проведення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ: навч. – практ. посіб. / Б. І. Бараненко, О. В. Бочковий, К. А. Гусева та ін.; МВС України, Луган. Держ.ун-т внутр. справ ім.Е. О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. – 416 с
3. Сергєєва Д. Б. Поняття та види слідчих (розшукових) дій за чиним КПК України / Д. Б. Сергєєва // Право України. – 2013. – № 11. – С. 180–188, с. 182–183
4. Сергєєва Д. Б. Негласне співробітництво в кримінальному процесі // Вісник кримінального судочинства. 2016. № 4. С.47–54, с. 52
5. Король 'Забезпечення конфіденційності сповіді громадян кримінально-правовими засобами: пропозиції до законодавства' (2008) 20 Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України 194-200
6. Щирба 'Міжнародно-правове регулювання принципу конфіденційності у сфері охорони здоров'я' (2016) 4 Прикарпатський юридичний вісник 15-18; Р. Полюях Конфіденційність медичних записів в США: державно-управлінський аспект (2016) Актуальні проблеми державного управління 77-82
7. К. М. Северин 'Проблеми нормативного регулювання та реалізації принципу конфіденційності адвокатської діяльності' (2014) 9-2(2) Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція 120-122;
8. А. В. Біцай 'Дотримання конфіденційності посередництва адвокатом-медіа-

тором в Україні' (2015) 1 Часопис Київського університету права 248-251.

9. О.В. Чернадчук 'Конфіденційність інформації клієнта банку: актуальні питання' (2016) 1 Інформація і право 37-43
10. С. М. 'Князєв Історично-правові передумови законодавчого врегулювання організації негласної роботи й оперативно-розшукової діяльності в Україні' (2018) 1 *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ* 115-128;
11. В. Уваров 'Проблеми правової регламентації інституту негласних слідчих (розшукових) дій' (2017)
12. М. А. Погорецький 'Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі (2007) монографія' 153

REFERENCES:

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : vid 13.04.2012, № 4651-VI [The Criminal Procedure Code of Ukraine from April 13, 2012, № 4651-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-1> [in Ukrainian].
2. Baranenko, B.I., Bochkovi, O.V., Husieva, K.A., et al. (2014). *Nehlasni slidchi rozshukovi dii ta osoblyvosti yikh provedennia operatyvnymy pidrozdilamy orhaniv vnutrishnikh sprav* [Unofficial investigative actions and peculiarities of their conduct by operational divisions of law-enforcement bodies]. Luhansk: RVV LDUVS im. E. O. Didorenka [in Ukrainian].
3. Serhieieva, D.B. (2013). Poniattia ta vydy slidchykh (rozshukovykh) dii za chynym KPK Ukrainy [Concepts and types of investigative (search) actions under the rank of the CPC of Ukraine]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 11, 180-188 [in Ukrainian].
4. Serhieieva, D.B. (2016). *Nehlasne spivrobitnytstvo v kryminalnomu protsesi* [Unspoken cooperation in the criminal process]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva –*

Bulletin of criminal proceedings, 4, 47-54 [in Ukrainian].

5. Korol, I.B. (2008). Zabezpechennia konfidentsiinosti spovidi hromadian kryminalno-pravovymy zasobamy: propozyitsii do zakonodavstva [The maintenance of confidentiality of the confession of citizens by criminal legal means: proposals for legislation]. *Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy – Actual problems of improvement of the current legislation of Ukraine*, 20, 194-200 [in Ukrainian].

6. Shchyrba, M.Yu. (2016). Mizhnarodno-pravove rehuliuвання pryntsyphu konfidentsiinosti u sferi okhorony zdorovia [International legal regulation of the principle of confidentiality in the field of health care]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk – Subcarpathian Law Herald*, 4, 15-18 [in Ukrainian].

7. Severyn, K.M. (2014). Problemy normatyvnoho rehuliuвання ta realizatsii pryntsyphu konfidentsiinosti advokatskoi diialnosti [The Problems of Normative Regulation and Implementation of the Principle of Advocacy]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii : Yurysprudentsiia – Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*, 9-2(2), 120-122 [in Ukrainian].

8. Bitsai, A.V. (2015). Dotrymannia konfidentsiinosti poserednytstva advokatom-mediatorom v Ukraini [Keeping confidentiality of mediation by mediator-advocate in

Ukraine]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of the Kyiv University of Law*, 1, 248-251 [in Ukrainian].

9. Chernadchuk, O.V. (2016). Konfidentsiinst informatsii kliienta banku: aktualni pytannia [Confidentiality of bank customer information: current issues]. *Informatsiia i pravo – Information and Law*, 1, 37-43 [in Ukrainian].

10. Kniaziev, S.M. (2018). Istorychno-pravovi peredumovy zakonodavchoho vrehuliuвання orhanizatsii nehlasnoi roboty y operatyvno-rozshukovoi diialnosti v Ukraini [Historical and Legal Prerequisites for Legislative Regulation of the Organization of Silent Work and Operational Investigation Activities in Ukraine]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Law Magazine of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 115-128 [in Ukrainian].

11. Uvarov, V. (2017). Problemy pravovoi rehlamentatsii instytutu nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii [The Problems of Legal Regulation of the Institute of Unofficial Investigative Actions]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy – Journal of the National Prosecution Academy of Ukraine*, 3, 19-24 [in Ukrainian].

12. Pohoretskyi, M.A. (2007). Funktsionalne pryznachennia operatyvno-rozshukovoi diialnosti u kryminalnomu protsesi [Functional Purpose of Operational Investigation in Criminal Process]. Kharkiv: Arsis, LTD [in Ukrainian].